

Hämeenkyrö

KULTTUURISUUNNITELMA

2030

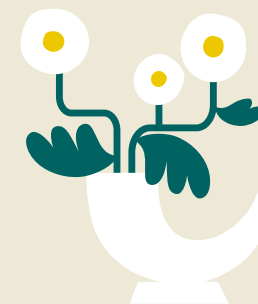

TOIMITUS:
Arttu Pentikäinen
kulttuurikoordinaattori
Hämeenkyrön kunta

**GRAAFINEN
SUUNNITTELU:**
Atelier Mira Aro
www.miraaro.fi

SISÄLLYSLUETTELO

Johdanto	5
Kulttuurin merkitys ja visio 2030	6
Strategiset painopisteet	8
Nykytila	10
Kulttuuri osana kuntaorganisaatiota	12
Taiteen perusopetus.....	13
Kulttuuriparlamentti	13
Kulttuurihyvinvointi	14
Tavoitteet ja toimenpiteet	15
Kulttuuripolku	18
Seuranta ja arviointi.....	20
Loppusanat.....	22

JOHDANTO

Hämeenkyrön kulttuurisuunnitelma 2030 on strateginen asiakirja, joka tukee kunnan pitkäjänteistä kehitystä ja toimii kuntastrategian *“Vakaa ja verraton Hämeenkyrö 2030”* rinnalla. Suunnitelman tarkoitus on vahvistaa kulttuurin asemaa kunnan elinvoiman, yhteisöllisyyden ja asukkaiden hyvinvoinnin osana. Se tarjoaa suuntaa kulttuuritoiminnan suunnittelulle, toteutukselle ja arvioinnille, selkeyttäen toimintatapoja ja tavoitteita kuitenkin sitomatta kuntaa yksittäisiin toimenpiteisiin.

Suunnitelma korostaa kulttuurin merkitystä hämeenkyröläisten elämänlaadulle ja kunnan houkuttelevuudelle. Kulttuuri yhdistää eri ikäryhmiä, tukee yhteisöllisyyttä ja luo mahdollisuuksia osallisuuteen. Tämä ensimmäinen kulttuurisuunnitelma on laadittu valtuustokaudelle 2025–2029 tavoitteenaan luoda pysyviä käytäntöjä kunnan kulttuuritoiminnalle. Suunnitelmassa esitetyt tavoitteet ja toimenpiteet ovat suuntaa antavia linjauksia – ne ohjaavat toimintaa joustavasti ja mahdollistavat tarpeen mukaan vuosittaisen arvioinnin ja päivittämisen.

Painopisteinä ovat kulttuuritarjonnan saavutettavuus ja monipuolisuus kaikille ikäryhmille. Lasten ja nuorten kulttuurikasvatus on keskeisessä roolissa, ja varhaiskasvatuksesta toiselle asteelle ulottuva kulttuuripolku takaa, että taide ja kulttuuri kohdataan osana koulupolkua. Tavoitteena on lisätä yhteisöllisyyttä, vahvistaa paikallista kulttuuria ja tuoda kulttuurin hyvinvointivaikutukset jokaisen kuntalaisen ulottuville. Suunnitelmaa laadittaessa on hyödynnetty ajankohtaista tietoa, mm. Janna Engströmin opinnäytetyötä ja yläkoululaisten kulttuurihyvinvointikyselyn tuloksia.

Suunnitelma sisältää konkreettisia tavoitteita ja toimenpiteitä sekä määrittelee järjestelmällisen seurannan ja arvioinnin. Lisäksi se painottaa kulttuurin näkyvyyttä kunnan toiminnassa ja markkinoinnissa, kuntalaisten osallistumismahdollisuuksia sekä omaehtoisen kulttuuritoiminnan tukemista yhteistyössä yhdistysten ja yritysten kanssa. Seuraavassa esitellään kulttuurisuunnitelman visio ja strategiset painopisteet sekä keskeiset tavoitteet toimenpiteineen.

Osallistaminen on ollut keskeinen osa kulttuurisuunnitelman valmistelua. Suunnitelmaluonnosta on käsitelty useissa eri foorumeissa, kuten kulttuuriparlamentissa, vanhus- ja vammaisneuvostossa, nuorisovaltuustossa, *Hämeenkyrö kuuluu kulttuurille!* -tilaisuudessa sekä kunnan johtoryhmässä. Laaja vuoropuhelu eri ikäryhmien, toimijoiden ja kuntalaisten kanssa on noudattanut avoimuuden ja osallisuuden periaatteita sekä varmistanut, että suunnitelma huomioi monipuolisesti hämeenkyröläisten näkemykset ja tarpeet.

KULTTUURIN MERKITYS JA VISIO 2030

Hämeenkyrö tunnetaan elävästä yhteisöstään, kauniista kansallismaisemistaan ja rikkaasta kulttuurihistoriastaan. Kunta haluaa olla hyvän elämisen ja yrittämisen koti, jossa kulttuuri vahvistaa elinvoimaa, yhteisöllisyyttä ja hyvinvointia. Kulttuuri ei ole vain kokoelma tapahtumia tai esityksiä, vaan kunnan sykkivä sydän, joka tuo yhteen eri-ikäiset asukkaat, edistää vuoropuhelua ja vahvistaa paikallisidentiteettiä. Visio vuodelle 2030 on, että Hämeenkyrössä kulttuuri on luonteva osa arkea ja kaikkien saavutettavissa. Tavoitteena on tuottaa ja tukea monipuolista kulttuuritoimintaa, luoda tilaa itseilmaisulle sekä yhdistää arvokas kulttuuriperintö nykypäivän luovuuteen. Näin kulttuuri tukee asukkaiden hyvinvointia ja kunnan vetovoimaa.

Visio toteutetaan noudattamalla kuntien kulttuuritoimintaa ohjaavia lakeja sekä kunnan arvoja, kuten yhteisöllisyys, osallisuus ja kestävä kehitys. Hämeenkyrössä tämä merkitsee perinteiden vaalimisen ohella myös uusia, innovatiivisia tapoja tarjota kulttuuria kaikille väestöryhmille. Kunta pyrkii parantamaan myös ammattitaiteilijoiden työskentelyedellytyksiä ja hyödyntämään yhteistyöverkostoja sekä paikallisesti että Pirkanmaan alueella. Osallisuus on keskiössä: paikalliset foorumit, kuten yhdistysfoorumi ja kulttuuriparlamentti sekä lastenparlamentti, nuorisovaltuusto ja vanhus- ja vammaisneuvosto, varmistavat, että kuntalaisten ääni kuuluu kulttuuriasioissa. Samalla tehdään kuntarajat ylittävää yhteistyötä ja osallistutaan valtakunnallisesti merkittäviin hankkeisiin, jotta Hämeenkyrön kulttuurielämä rikastuisi uusilla ideoilla.

Kulttuurihyvinvointi on olennainen osa kunnan tulevaisuuden visiota. Tutkitusti taide ja kulttuuri eivät ainoastaan tarjoa elämyksiä, vaan niillä on myönteisiä vaikutuksia ihmisten fyysiseen ja henkiseen terveyteen. Tavoitteena on luoda ympäristö, jossa kulttuurihyvinvointi muuttuu konkreettiseksi osaksi arkea: kulttuuria tuodaan osaksi hyvinvointi- ja terveystalouksia, ja se parantaa elämänlaatua, vahvistaa yhteisön sidoksia sekä tarjoaa merkityksellisiä kokemuksia. Tätä työtä Hämeenkyrö tekee tiiviissä yhteistyössä eri toimijoiden ja sidosryhmien, sekä Pirkanmaan hyvinvointialueen kanssa, jolloin kulttuuri nivoutuu osaksi laajempaa hyvinvointityötä.

STRATEGISET PAINOPISTEET

Hämeenkyrön kulttuurisuunnitelmaa ohjaavat seuraavat strategiset painopisteet, jotka tukevat kulttuurielämän elinvoimaa ja saavutettavuutta. Ne ovat linjassa kuntastrategian arvojen ja tavoitteiden kanssa:

1. YHTEISÖLLISYYS JA OSALLISUUS:

Kunta rakentaa kulttuuria, joka yhdistää asukkaat ja tarjoaa mahdollisuuksia yhteiseen osallistumiseen. Kulttuuritapahtumat ja -projektit tuovat ihmiset yhteen ja toteuttavat kunnan arvoja kuten empaattisuutta ja osallisuutta. Yhteistyö paikallisten yhdistysten ja yritysten sekä foorumien, kuten kulttuuriparlamentti, nuorisovaltuusto, lasten parlamentti, vanhus- ja vammaisneuvosto, kanssa varmistaa, että kulttuuri on kaikkien ulottuvilla. Hämeenkyrön monipuolinen ja elinvoimainen yhdistyskenttä saa kunnalta tukea – kunnan tehtävänä on mahdollistaa paikallisten yhteisöjen omaehtoinen kulttuuritoiminta.

2. KULTTUURI OPPIMISEN JA KASVUN TUKENA:

Kulttuurikasvatus on olennainen osa suunnitelmaa, ja tavoitteena on tarjota lapsille ja nuorille yhdenvertaiset mahdollisuudet taiteen ja kulttuurin kokemiseen. Kunta takaa taiteen perusopetuksen toteutumisen yhteistyössä oppilaitosten kanssa, mikä tukee luovaa oppimista varhaiskasvatuksesta toisen asteen koulutukseen asti. Kulttuuria hyödynnetään kasvatuksessa myös kestävän kehityksen edistämiseksi – nuoria rohkaistaan arvostamaan sekä kulttuurista että ympäristöllistä kestävyttä. Painopiste luo arkeen ympäristön, jossa kulttuuri on osa oppimista: se edistää lasten ja nuorten luovuutta, identiteetin kehittymistä ja kulttuurista ymmärrystä. Hämeenkyrön oma kulttuuripolku tukee tätä kasvua ja oppimista tarjoamalla monipuolisia taide-elämyksiä osana koulutusta.

3. KULTTUURIHYVINVOINTI:

Kulttuurihyvinvointi on kiinteä osa kunnan työtä asukkaiden terveyden ja hyvinvoinnin hyväksi. Laki kuntien kulttuuritoiminnasta velvoittaa tarjoamaan kulttuuripalveluja, jotka ovat kaikkien saavutettavissa ja tukevat hyvinvointia. Hämeenkyrön kulttuuripalvelut tavoittavatkin erilaisia väestöryhmiä ja täydentävät hyvinvointialueen sosiaali- ja terveyspalveluita. Kunnan ja Pirkanmaan hyvinvointialueen yhteistyö mahdollistaa kulttuurin viemisen esimerkiksi hoivaympäristöihin. Kirjastolla, taiteen perusopetuksella ja kulttuuritapahtumilla on erityinen rooli laaja-alaisessa hyvinvoinnin edistämisessä: niiden avulla tuetaan kulttuuriosallistumista ja sosiaalista osallisuutta. Kulttuuripalveluiden avulla pyritään tavoittamaan myös haavoittuvassa asemassa olevat ryhmät, kuten ikäihmiset, mikä parantaa elämänlaatua ja vahvistaa yhteisöllisyyttä.

4. TAITEILIJOIDEN JA KULTTUURIALAN TYÖSKENTELYEDELLYTYKSET:

Hämeenkyrössä arvostetaan paikallista taidetta ja taiteilijuutta. Kunta tukee sekä ammattilaisten että harrastajien toimintaa ja pyrkii tarjoamaan taiteilijoille ja eri kulttuuritoimijoille työskentelyedellytyksiä ja näkyvyyttä. Paikallisten toimijoiden tunnistaminen ja heidän kanssaan tehtävä yhteistyö ovat tärkeitä kulttuurikentän elinvoiman vahvistamiseksi. Kunta myöntää kohde- ja toiminta-avustuksia, jotka mahdollistavat monipuolisen kulttuuritarjonnan ja uusien hankkeiden synnyn. Myös yhteistyö muiden Pirkanmaan kuntien kanssa tukee kulttuurialan kestävästä kehitystä ja rikastuttaa koko alueen kulttuurielämää.

5. KULTTUURIHISTORIA JA MUSEOTOIMINTA:

Paikallinen kulttuurihistoria ja museot ovat keskeinen osa yhteisön identiteettiä ja jatkuvuutta. Hämeenkyrön kunta panostaa museopalveluiden kehittämiseen ja historiallisen perinnön esille tuomiseen esimerkiksi näyttelyiden, tapahtumien ja Topoteekki-paikallishistoria-arkiston kautta. Näin menneisyys ja nykypäivä yhdistyvät luoden pohjaa nykyaikaiselle kulttuurihyvinvoinnille.

NYKYTILA 2025

Hämeenkyrön kulttuuritoiminta perustuu vahvaan historiaan ja paikallisiin perinteisiin, jotka tekevät kunnasta kulttuurisesti rikkaan ja omaleimaisen. Kunta on tunnettu esimerkiksi Nobel-kirjailija F. E. Sillanpäästä, joka toi Hämeenkyrölle kansainvälistä mainetta. Paikallista kulttuuriperintöä ylläpitävät museot ja historialliset kohteet, kuten Hämeenkyrön kotiseutumuseo, Töllinmäen kotiseutumuseo, Ahlforsin aseversta ja Myllykolun museo- ja teatterialue. Myllykolu toimii monipuolisena tapahtumapaikkana – siellä järjestetään kaikkea harrastajateatterista oopperaan – ja syksyllä 2024 siellä pidettiin ensimmäistä kertaa koko perheen *”Myllykolu elää!”* -kulttuuritapahtuma, joka viitoittaa alueen entistä monipuolisempaa käyttöä. Kunnassa toimii harrastajateatteriryhmiä. Musiikkielämää rikastuttavat mm. nuorisopuhallinorkesteri Puhallica ja useat kuorot. Hämeenkyrö tunnetaan Pirkanmaalla myös kesäisin järjestettävästä Landefest-tapahtumasta, jonka keskiössä ovat yhteisöllisyys ja maaseudun elämän esittely. Näiden ohella lukuisat vapaan kentän taiteilijat, kulttuuritoimijat, yritykset ja yhdistykset toteuttavat taiteellista työtä, edistään kulttuuria niin paikallisesti kuin valtakunnallisestikin.

Kunnan kirjasto on keskeinen kulttuurikeskus, joka tarjoaa laajan valikoiman aineistoja ja toimii tapahtumien sekä kokoontumisten paikkana. Lain mukaan kirjastojen tehtävänä on edistää sivistystä, yhdenvertaisuutta ja hyvinvointia tarjoamalla maksuttoman pääsyn tietoon, kulttuuriin ja oppimiseen. Kirjastot tukevat myös elinikäistä oppimista, lukutaitoa ja aktiivista kansalaisuutta. Hämeenkyrössä kirjaston roolia on laajennettu entisestään: siellä järjestetään esimerkiksi kirjailijavierailuja, konserteja ja muita tapahtumia. Tavoitteena on edelleen kehittää kirjastoa kulttuurin monitoimitilana, esimerkiksi tarjoamalla näyttelytiloja ja kulttuurihyvinvointia edistäviä tapahtumia. Paikkakunnalla toimii aktiivisesti myös kulttuuriparlamentti, joka kokoaa yhteen paikalliset kulttuuritoimijat. Se toimii keskustelufoorumina ja kulttuuritapahtumien järjestäjänä, osallistuu alueen kulttuuripäätöksiin ja edistää kulttuurin kehittämistä. Kulttuuriparlamentti myös palkitsee vuosittain ansioituneita paikallisia kulttuurintekijöitä – vuonna 2024 tunnustuksen saivat rockyhtye Uniklubi ja taiteilija Liisa Hietanen ja vuonna 2025 kirjailija Anni Kytömäki ja kulttuurivaikuttaja Pirkko Pilvinen.

Sivistys- ja vapaa-aikapalvelut muodostavat laajan kokonaisuuden, johon kulttuuripalvelut kuuluvat. Hämeenkyrössä on useita varhaiskasvatusyksiköitä ja kouluja ja ammatillista koulutusta tarjoaa SASKY. Taiteen perusopetusta järjestetään Pirkanmaan musiikkiopiston ja SASKY:n Petäjä-opiston kautta, mikä tuo laadukkaita ja monipuolisia taideopintoja lasten, nuorten ja aikuisten ulottuville. Koulut tuovat taide- ja kulttuurikasvatusta osaksi opetusta esimerkiksi erilaisten projektiensa ja vierailujensa kautta. Myös paikalliset yhdistykset ja taiteilijat rikastuttavat kunnan kulttuurielämää tarjoamalla omia tapahtumia ja monipuolista kulttuuritoimintaa.

Kunnan myöntämät toiminta- ja kohdeavustukset ovat monesti ratkaisevassa roolissa paikallisen kulttuurielämän tukemisessa. Niiden avulla paikalliset yhdistykset ja toimijat saavat resursseja erilaisten hankkeiden ja tapahtumien toteuttamiseen, mikä ylläpitää elävää ja osallistavaa kulttuuriympäristöä. Avustusten turvin järjestetään esimerkiksi tapahtumia, jotka lisäävät kuntalaisten osallisuutta ja hyvinvointia. Lisäksi tällä hetkellä kunta tarjoaa asukkaille edullisen bändi- ja studiotilan musiikkiharrastusten tukemiseksi.

KULTTUURI OSANA KUNTAORGANISAATIOTA

Hämeenkyrön kulttuuripalvelut toimivat osana vapaa-aikapalveluita, jotka kuuluvat sivistyspalveluiden alaisuuteen. Vapaa-aikapalveluihin sisältyvät kulttuurin lisäksi liikunta-, nuoriso- ja kirjastopalvelut. Kulttuuripalvelut tekevät tiivistä yhteistyötä paitsi omien ydintehtäviensä, kuten museoiden ylläpito ja tapahtumien tuotanto, myös muiden kunnan toimialojen kanssa. Kulttuurilla on tärkeä rooli hyvinvoinnin, elinvoiman ja yhteisöllisyyden edistämässä koko kuntaorganisaatiossa, ja siksi sen huomioiminen laajasti on olennaista suunnitelman tavoitteiden saavuttamiseksi.

Yhteistyötä kehitetään jatkuvasti eri palvelualueiden välillä. Esimerkiksi elinympäristöpalveluiden kanssa pyritään varmistamaan, että kulttuuri otetaan huomioon kaavoituksessa, rakennushankkeissa ja julkisten tilojen suunnittelussa. Myös hyvinvointityössä kulttuuri on tiiviissä yhteistyössä kunnan oman hyvinvointikoordinaattorin ja Pirkanmaan hyvinvointialueen toimijoiden kanssa, jotta kulttuuripalvelut tukevat laajasti asukkaiden terveyttä ja hyvinvointia.

Vapaa-aikapalveluiden sisäinen yhteistyö on niin ikään merkittävää. Kulttuuri-, liikunta-, nuoriso- ja kirjastopalvelut tukevat toisiaan ja yhdessä rikastuttavat asukkaiden arkea tarjoamalla monipuolisesti hyvinvointia edistäviä palveluja. Hyvä yhteistyö esimerkiksi kunnan hyvinvointi-, elinkeino-, kulttuuri- ja nuorisokoordinaattorien, sekä kirjastonhoitajien välillä varmistaa, että kulttuuri on luonteva osa kuntalaisten elämää ja että palvelut ovat yhtenäisiä ja laadukkaita yli toimialarajojen.

TAITEEN PERUSOPETUS

Taiteen perusopetus tarkoittaa tavoitteellista ja tasolta toiselle etenevää opetusta eri taiteen aloilla – kuten musiikissa, kuvataiteessa, tanssissa ja teatterissa. Sen tarkoituksena on antaa lapsille ja nuorille monipuoliset mahdollisuudet taiteelliseen ilmaisuun sekä kehittää valmiuksia jatko-opintoihin tai elinikäiseen harrastamiseen taiteen parissa. Opetus tukee oppilaan kasvua, luovuutta ja pitkäjänteistä harrastuneisuutta.

Hämeenkyrössä taiteen perusopetusta tarjotaan yhteistyömallilla: Pirkanmaan musiikkiopisto vastaa musiikin opetuksesta ostopalveluna, ja SASKY:n Petäjä-opisto järjestää laajempaa taideopetusta ja -kursseja eri-ikäisille. Tämä järjestely tuo joustavuutta – kunnan ei tarvitse tuottaa kaikkia taideaineita itse, mutta asukkaat saavat silti laadukasta opetusta ja harrastusmahdollisuuksia.

KULTTUURIPARLAMENTTI

Hämeenkyrön kulttuuriparlamentti kokoaa yhteen paikallisia kulttuurijärjestöjä, taiteen ammattilaisia ja harrastajia edistämään kunnan kulttuuritoimintaa. Parlamentin jäsenet edustavat monipuolisesti paikallista kulttuurikenttää: yhdistyksiä, harrastajaryhmiä, kulttuurialan ammattilaisia ja yrittäjiä. Tavoitteena on vahvistaa kunnan kulttuurielämää tuomalla esiin erilaisia näkökulmia ja ideoita yhteiseen keskusteluun. Kulttuuriparlamentin roolin selkeyttäminen ja vahvistaminen on yksi tulevien vuosien tavoitteista. Parlamentti toimii suunnitelmallisesti ja tavoitteellisesti; jäsenet valitaan määräaikaisiksi kausiksi, mikä takaa toiminnan jatkuvuuden ja kehittymisen. Kokouksissaan parlamentti arvioi säännöllisesti kulttuuritoiminnan tilaa Hämeenkyrössä ja tekee ehdotuksia, jotka tukevat kulttuurisuunnitelman tavoitteita sekä kunnan strategisia päämääriä.

Osana toimintaansa kulttuuriparlamentti palkitsee vuosittain paikallisia kulttuuritoimijoita ja taiteilijoita näiden arvokkaasta panoksesta. Vuosittainen tunnustus kannustaa paikallisia tekijöitä ja tuo esiin kulttuurin merkityksen yhteisön hyvinvoinnille ja elinvoimalle. Tämä perinne vahvistaa kulttuurin arvostusta kunnassa ja motivoi toimijoita jatkamaan työtään.

KULTTUURIHYVINVOINTI

Kulttuurihyvinvointi on tärkeä osa Hämeenkyrön hyvinvointityötä. Se tarkoittaa, että taide ja kulttuuri tukevat asukkaiden fyysistä, psyykkistä ja sosiaalista hyvinvointia tarjoamalla mahdollisuuksia elämyksiin ja itseilmaisuun. Janna Engströmin opinnäytetyöhön sisältyneessä kyselyssä (292 yläkoululaista vastaajaa) kartoitettiin kulttuurin ja sosiaalisen tekemisen vaikutuksia nuorten hyvinvointiin. Tuloksista ilmeni, että nuorille tärkeitä hyvinvoinnin lähteitä ovat mm. kaverisuhteet, itseilmaisun mahdollisuudet ja aktiiviset vapaa-ajan tekemiset. Suosituimpia hyvää mieltä tuovia asioita olivat ystävien kanssa oleminen, urheilu, musiikin kuuntelu tai tekeminen sekä lemmikkien hoito. Ystävien seura nousi siis merkittävimmäksi hyvinvoinnin tekijäksi, mikä korostaa yhteisöllisyyden merkitystä nuorille. Myös luovat harrastukset, kuten musiikki ja erilaiset työpajat, koettiin monen nuoren mielestä hyvinvointia tukeviksi, ja kiinnostusta osallistua niihin oli runsaasti.

Kulttuuriharrastusten on todettu voivan lievittää nuorten ahdistuneisuutta, tukea itsetuntoa ja edistää sosiaalista yhteenkuuluvuutta. Hämeenkyrössä kulttuurihyvinvointia pyritään lisäämään monialaisella yhteistyöllä kunnan ja hyvinvointialueen kesken. Viime aikoina esimerkiksi koulu-uupumus ja sosiaalinen ahdistuneisuus ovat lisääntyneet erityisesti teini-ikäisillä tytöillä; kulttuuripainotteisilla toimilla, kuten musiikki- ja taidetyöpajoilla, pyritään tarjoamaan keinoja näiden haasteiden käsitteilyyn. Nuorille järjestetään kulttuuritapahtumia ja työpajoja, joissa he voivat kohdata taidetta ja ilmaista itseään turvallisessa ympäristössä. Näin kulttuuri tuodaan osaksi nuorten hyvinvoinnin tukea.

Yhteistyössä Pirkanmaan hyvinvointialueen kanssa Hämeenkyrö integroi kulttuuri-toimintaa osaksi laajempaa terveys- ja hyvinvointityötä. Tavoitteena on ympäristö, jossa kulttuuri rikastuttaa arkea, tukee elämänlaatua ja tarjoaa iloa sekä merkitystä kaikenikäisille asukkaille. Kulttuurihyvinvoinnin edistäminen nähdään investointina yhteisön sosiaaliseen pääomaan: se lisää osallisuutta, vähentää yksinäisyyttä ja antaa kuntalaisille kanavia toteuttaa itseään.

TAVOITTEET JA TOIMENPITEET

Kulttuurisuunnitelman tavoitteet ja toimenpiteet keskittyvät kulttuuritoiminnan vahvistamiseen ja sen myönteisten vaikutusten laajentamiseen. Suunnitelman päämääränä on, että kulttuuri on monipuolista ja kaikkien saavutettavissa, ja että paikalliset toimijat saavat tukea toimintansa kehittämiseen. Lasten ja nuorten kulttuurikasvatus – erityisesti varhaiskasvatuksesta toiselle asteelle ulottuvan kulttuuripolun toteuttaminen – on nostettu keskiöön. Samalla painotetaan kulttuurihistoriallisesti merkittävien kohteiden ylläpitoa ja kehittämistä sekä hämeenkyröläisen kulttuurin esiin nostamista kunnan elinvoiman ja vetovoiman lähteenä.

Kulttuuripalveluilla on tutkitusti positiivisia vaikutuksia sosiaaliseen osallisuuteen ja mielenterveyteen. Kulttuuriin osallistuminen vahvistaa yhteisöllisyyttä ja henkistä hyvinvointia ja voi vähentää raskaampien sote-palvelujen tarvetta. Näiden vaikutusten saavuttamiseksi suunnitelmassa korostuvat hyvinvointialueyhteistyön tiivistäminen, viestinnän parantaminen ja uusien toimintatapojen kehittäminen, jotta kulttuuri olisi aidosti kaikkien ulottuvilla. Suunnitelmassa esitetään myös konkreettisia toimenpiteitä, joilla kulttuuri tuodaan lähemmäs asukkaita.

1. KULTTUURI KAIKILLE SAAVUTETTAVAKSI:

Tavoitteena on varmistaa, että kulttuuripalvelut tavoittavat kaikki hämeenkyröläiset asuinpaikasta riippumatta, myös maaseutualueilla. Kulttuuritoiminnan tulee olla monipuolista ja jokaisen ulottuvilla taustasta riippumatta.

Toimenpiteet: Laajennetaan kulttuuritapahtumien järjestämistä kyliin yhteistyössä paikallisten toimijoiden (esim. kyläyhdistysten) kanssa. Omaksutaan laaja näkemys kulttuurista (kulttuuria voi tapahtua myös epäformaalisti, ”kumisaappaat jalassa”).

2. PAIKALLISEN KULTTUURIKENTÄN VAHVISTAMINEN:

Tuetaan hämeenkyröläisiä kulttuuritoimijoita, taiteilijoita ja yhdistyksiä heidän toimintansa kehittämisessä.

Toimenpiteet: Myönnetään avustuksia ja pyritään tarjoamaan mahdollisuuksien mukaan tiloja paikallisten tapahtumien järjestämiseen. Kehitetään yhteistyöprojekteja Pirkanmaan kulttuuriverkostoissa, jotta paikalliset toimijat voivat jakaa resursseja ja osaamista.

3. LAADUKAS KULTTUURIKASVATUS LAPSILLE JA NUORILLE:

Varmistetaan, että lapsilla ja nuorilla on mahdollisuus osallistua monipuoliseen kulttuurikasvatukseen.

Toimenpiteet: Toteutetaan varhaiskasvatuksesta toiselle asteelle ulottuvaa kulttuuripolkua ja kehitetään sen sisältöjä ikäryhmien mukaan. Arvioidaan polun vaikuttavuutta säännöllisesti. Vahvistetaan paikallisten yhdistysten roolia lapsille ja nuorille suunnattujen kulttuuritapahtumien järjestäjinä, jotta myös vapaa-ajalla on tarjolla kulttuuria nuorelle yleisölle.

4. PAIKALLISEN KULTTUURIPERINNÖN VAALIMINEN:

Vahvistetaan paikallisen kulttuurin roolia kunnan elinvoimassa ja markkinoinnissa.

Toimenpiteet: Kirkastetaan Hämeenkyrön kulttuuri-identiteettiä määrittelemällä, mitä hämeenkyröläinen kulttuuri on (ja mitä se ei ole). Hyödynnetään paikallista kulttuurihistoriaa kunnan markkinoinnissa ja kehitetään nykyisiä sekä uusia paikallisia kulttuuritapahtumia. Ylläpidetään ja kehitetään kunnan museoita yhteistyössä museoviranomaisten kanssa sekä varmistetaan Topoteekki-historia-arkiston toiminnan jatkuminen. Hämeenkyrön kunnan taidekokoelmaa hallinnoidaan artest.net-palvelulla.

5. KULTTUURIHYVINVOINTIA EDISTÄVÄ HYVINVOINTIALUEYHTEISTYÖ:

Tehostetaan yhteistyötä Pirkanmaan hyvinvointialueen kanssa kulttuurihyvinvoinnin parantamiseksi.

Toimenpiteet: Järjestetään yhteisiä projekteja hyvinvointialueen kanssa. Hyödynnetään TEAviisarin tuloksia toiminnan suunnittelussa ja raportoinnissa, jotta voidaan kohdentaa toimet oikein. Osallistutaan hankkeisiin, joissa kehitetään kunnan ja hyvinvointialueen yhteistyötä – esimerkiksi palkataan yhteisötaiteilija tai suunnitellaan yhdessä Pirkanmaan hyvinvointialueen kanssa ”vanhusten kulttuuripolku”, joka tuo kulttuurielämyksiä ikääntyneille esimerkiksi palvelukeskuksissa.

6. VIESTINNÄN TEHOSTAMINEN JA YHDENMUKAISTAMINEN:

Varmistetaan, että kunnan monipuolisesta kulttuuritarjonnasta tiedotetaan tehokkaasti ja selkeästi.

Toimenpiteet: Sisällytetään kulttuuri näkyvästi kunnan viestintään – verkkosivuille, sosiaaliseen mediaan, paikallislehteen sekä alueellisiin kanaviin. Järjestetään yhdessä yhdistysten kanssa info- ja ideointitilaisuuksia kulttuuritapahtumista, jotta viestintää ja yhteistyötä voidaan parantaa. Kootaan kunnan tapahtumakalenteriin myös

kulttuuritapahtumat, jotta asukkaat löytävät ne helposti yhdestä paikasta.

7. UUDET TOIMINTATAVAT JA ALUEELLINEN YHTEISTYÖ:

Otetaan käyttöön innovatiivisia tapoja toteuttaa kulttuuritoimintaa ja lisätään yhteistyötä naapurikuntien kanssa.

Toimenpiteet: Kehitetään alueellista yhteistyötä jakamalla kulttuurihankkeita ja -tapahtumia Pirkanmaan kuntien kesken. Hyödynnetään digitaalisia alustoja, joiden avulla kulttuurielämyksiä voidaan tarjota laajemmalle yleisölle ajasta ja paikasta riippumatta. Uskalletaan kokeilla uusia toimintamalleja erilaisten hankkeiden avulla, mikä monipuolistaa kulttuurityötä ja parantaa sen saavutettavuutta.

8. KULTTUURITOIMINNAN TALOUDEN VAKAUTTAMINEN:

Varmistetaan kulttuuripalveluiden ja -hankkeiden rahoitus osana kunnan päätöksentekoa.

Toimenpiteet: Huomioidaan kulttuuri-investoinnit kunnan talousarviossa ja perustellaan ne hyvinvointia ja yhteisöllisyyttä tukevin tekijöinä. Tehdään yhteistyötä elinkeinopalveluiden kanssa yritysten mukaan saamiseksi kulttuuriyhteistyöhön. Hankeyhteistyön kautta luodaan uusia malleja, jotka luovat pohjaa monipuoliselle ja kestäväälle kulttuuritoiminnalle.

KULTTUURIPOLKU

Hämeenkyrön kulttuuripolku varhaiskasvatuksesta toisen asteen koulutukseen tarjoaa lapsille ja nuorille johdonmukaisen tavan tutustua taiteeseen, kulttuuriin ja kulttuuriperintöön esiopetuksesta aina toisen asteen opintojen loppuun asti. Kulttuuripolun tarkoitus on varmistaa, että kulttuurikasvatus on monipuolista, suunnitelmallista ja tasapuolisesti kaikkien oppilaiden saatavilla koulupolun varrella.

Kulttuuripolku on ohjeellinen työkalu, ei rajoittava lista – sen rinnalla kouluissa toteutetaan muitakin taide- ja kulttuurisisältöjä osana opetusta. **Polun lisäksi oppilaat vierailevat paikallisissa kulttuurikohteissa, mikä syventää heidän paikallisen kulttuurin tuntemustaan.** Kulttuuripolkua kehitetään yhteistyössä varhaiskasvatuksen, perusopetuksen ja toisen asteen oppilaitosten kanssa, ja sitä päivitetään tarvittaessa vastaamaan oppilaiden ja opettajien tarpeita.

VARHAISKASVATUS JA ALKUOPETUS (0–2 LUOKAT):

- **Musiikki ja rytmiikka:** Musiikkiesitykset ja -työpajat, joissa lapset pääsevät tutustumaan soitto- ja laululeikkeihin.
- **Kuvataide:** Maalaus- ja askartelutyöpajat, joissa kokeillaan erilaisia tekniikoita ja luodaan omia taideteoksia.
- **Satuteatteri ja nukketatteri:** Esiintyjien vierailut päiväkodeissa ja kouluissa, jotka herättävät eloon tarinat ja satuperinteet.

7–9 LUOKAT:

- **Kulttuurienvälisyys ja monimuotoisuus:** Projektit ja työpajat, joissa tutustutaan eri maiden kulttuureihin, perinteisiin ja taiteeseen.
- **Draama ja ilmaisutaide:** Nuoret voivat osallistua improvisaatio- ja draamatyöpajoihin, jotka kehittävät esiintymistaitoja ja itseilmaisua.
- **Visuaalinen taide ja valokuvaus:** Kurssit ja työpajat, joissa harjoitellaan valokuvaustaitoja ja visuaalista ilmaisua.

3–4 LUOKAT:

- **Teatteritaide:** Teatteriesityksiä, jotka tuodaan kouluille ja jotka käsittelevät ikäryhmille sopivia teemoja.
- **Tanssi:** Työpajoja, joissa lapset pääsevät tutustumaan tanssin eri muotoihin ja kokeilemaan itse.
- **Elokuva ja mediakasvatus:** Animaation ja lyhytelokuvien katsominen ja analysointi, sekä omien pienten mediaprojektien tekeminen.

5–6 LUOKAT:

- **Kirjallisuus ja kirjoitustyöpajat:** Vierailuja kirjailijoilta ja runoilijoilta, jotka ohjaavat oppilaita luovan kirjoittamisen pariin.
- **Kuvataide ja muotoilu:** Projektit, joissa oppilaat suunnittelevat ja toteuttavat omia taideteoksia esimerkiksi kierrätysmateriaaleista.
- **Musiikin syventäminen:** Vierailut muusikoilta, jotka esittelevät soittimia ja musiikkityylejä eri kulttuureista

TOISEN ASTEEN KOULUTUS:

- **Syventävät kulttuuriprojektit:** Opiskelijat osallistuvat laajempiin kulttuuriprojekteihin, kuten näyttelyiden järjestämiseen tai esitysten ja tapahtumien tuottamiseen.
- **Monimuotoinen musiikki- ja teatteritaide:** Syvällisempi tutustuminen klassiseen ja nykymusiikkiin sekä teatterin eri tyyleihin. Vierailuja Tampereen kulttuurilaitoksiin.
- **Mediakasvatus, elokuvan tuotanto:** Kurssit, joissa opiskelijat voivat luoda omia lyhytelokuvia tai mediateoksia. Mediatuotantojen monipuoliseen työhön tutustuminen.

SEURANTA JA ARVIOINTI

Kulttuurisuunnitelman tavoitteiden toteutumisen seuranta ja arviointi on avainasemassa suunnitelman vaikuttavuuden varmistamisessa. Hämeenkyrön kunta hyödynittää useita mittareita ja indikaattoreita seurataksaan kulttuuritoiminnan kehittymistä ja ohjatakseen resursseja oikeisiin kohteisiin. Seurannan painopisteet pohjautuvat kunnan strategiaan arvoihin (empaattisuus, osallisuus, vastuullisuus) ja tukevat kulttuurin roolia kunnan elinvoiman ja hyvinvoinnin edistäjänä.

• TEAviisari-indikaattori:

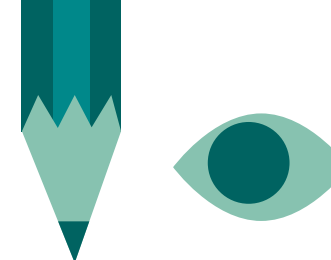
Hyödynnetään THL:n TEAviisari-työkalua kunnan kulttuuritoiminnan terveys- ja hyvinvointivaikutusten mittaamisessa. Hämeenkyrön kulttuuria koskeva TEAviisari-pisteytys on parantunut merkittävästi (vuonna 2021 kulttuuritoiminta sai 11 pistettä ja 2023 jo 52 pistettä). Nousujohteinen kehitys osoittaa edistystä, vaikka Pirkanmaan keskiarvoon on vielä matkaa. Seurannassa kiinnitetään huomiota erityisesti indikaattoreihin kuten sitoutuminen, johtaminen ja osallisuus – ne ohjaavat kehittämistoimia kulttuurityössä.

• Tilastojen kerääminen:

Kerätään säännöllisesti tietoa kulttuuritapahtumien, työpajojen ja muiden tilaisuuksien osallistujamäärästä sekä kattavuudesta (esim. eri ikä- ja väestöryhmien edustus). Osallistuja- ja kävijämäärät ovat tärkeitä mittareita kulttuuripalvelujen saavutettavuudelle ja yhteisölliselle vaikuttavuudelle. Säännöllinen tilastointi mahdollistaa trendien seuraamisen ja auttaa kohdentamaan kehittämistoimia – esimerkiksi nähdään, mitkä tapahtumat tavoittavat nuoria tai ikäihmisiä tehokkaimmin. Vapaa-aikapalveluiden yhteisten kyselyiden sekä kunnan hyvinvointikyselyn avulla mitataan kulttuurin vaikuttavuutta ja merkitystä. Tilastoinnissa käytetään Kuntien kulttuuritilastot KULTTI-raportointialustaa ja Suomen yleisten kirjastojen tilastotietokantaa.

• Taloudellisten panostusten seuranta:

Seurataan kulttuuritoiminnan osuutta kunnan talousarviossa sekä käytettyjen varojen tehokkuutta. Tähän sisältyvät määrärahat tapahtumille, kulttuurihyvinvointityölle ja avustuksille. Yksi vertailukelpoinen tunnusluku on kunnan tuottamien kulttuuripalvelujen nettokustannus per asukas – sen avulla voidaan arvioida Hämeenkyrön kulttuuripanostusten tasoa suhteessa muihin kuntiin ja valtakunnalliseen keskiarvoon. Talousseuranta auttaa varmistamaan, että resurssit kohdistetaan suunnitelman painopisteiden mukaisesti.

• Kulttuuripolun toteutumisen seuranta:

Kulttuurikasvatus on osa elinikäistä oppimista ja hyvinvoinnin edistämistä, joten seurataan kulttuuripolun toteutumista varhaiskasvatuksessa, perusopetuksessa ja toisella asteella. Mittareina voivat olla esimerkiksi kulttuuripolun piirissä olleiden oppilaiden määrä, toteutettujen kulttuurisisältöjen monipuolisuus sekä toiminnan jatkuvuus luokkatasolta toiselle. Tämä seuranta varmistaa, että kulttuurikasvatus tavoittaa kaikki ikäryhmät ja että polku pysyy elävänä osana koulun arkea. Tarvittaessa polkua voidaan kehittää seurantatulosten perusteella.

• Yhteisöllisen ja osallistavan toiminnan arviointi:

Koska kulttuurisuunnitelma painottaa yhteistyötä paikallisten yhdistysten, yritysten ja alueellisten toimijoiden kanssa, arvioidaan myös näiden yhteistyöhankkeiden vaikutuksia. Arvioinnissa tarkastellaan, missä määrin ne vastaavat kuntalaisten tarpeisiin ja edistävät yhteisöllisyyttä ja osallisuutta. Palautetta kerätään aktiivisesti mukana olleilta tahoilta ja osallistujilta, jotta voidaan oppia kokemuksista ja parantaa toimintaa.

• Kulttuuritoiminta hyvinvointiraporteissa:

Kunnan hyvinvoinnin vuosikertomuksessa ja laajassa hyvinvointikertomuksessa käsitellään eri toimialojen vaikutuksia asukkaiden hyvinvointiin. Hämeenkyrössä varmistetaan, että kulttuuritoiminnan merkitys ja vaikutukset tuodaan selkeästi esiin näissä raporteissa. Kulttuuripalvelujen tuloksia ja saavutuksia arvioidaan vuosittain osana hyvinvointiraportointia – esimerkiksi kirjataan, miten kulttuuritapahtumat ovat lisänneet osallisuutta tai miten kirjaston käyttö on edistänyt sivistystä. Tällainen näkyvyys hyvinvointiraporteissa vahvistaa kulttuurin asemaa kunnan hyvinvointityössä. Raporttien pohjalta saadaan arvokasta tietoa siitä, miten kulttuuri edistää asukkaiden elämänlaatua ja yhteisön yhteenkuuluvuutta, ja tietoa hyödynnetään kulttuuritoiminnan jatkuvassa kehittämisessä.

Seurannan ja arvioinnin avulla kunta varmistaa, että kulttuurisuunnitelma etenee tavoitteidensa mukaisesti ja tuottaa toivottuja vaikutuksia. Tarvittaessa suunnitelman painotuksia tai toimenpiteitä päivitetään seuranta-tulosten perusteella tuleville vuosille.

LOPPUSANAT

Hämeenkyrön kulttuurisuunnitelma 2030 on strateginen työkalu, joka toimii paitsi ohjenuorana, myös inspiraationa kaikille kulttuurin ystäville. Tämä suunnitelma on suuntaa antava ja sen avulla resursseja voidaan kohdentaa yhä viisaammin ja vaikuttavammin. Taloudelliset ja yhteiskunnalliset haasteet koettelevat valtakunnallisesti koko kulttuurikenttää, mutta samalla ne tuovat mahdollisuuden keskittyä ydinkysymyksiin: mikä on merkityksellistä ja mikä kantaa hedelmää.

Taiteen ja kulttuurin kenttä on tunnetusti ollut väliinputoajan asemassa niin työllistymisen, talouden, politiikan kuin yhteiskunnallisen roolinsa suhteen. Kuitenkin juuri kulttuuri ja taide ovat yhteiskunnallisia voimavaroja, jotka vahvistavat henkistä pääomaa, kertovat meidän tarinaamme ja mahdollistavat ihmisten välisen yhteyden – ihmiseltä ihmiselle, ihmisyydestä. Kulttuurin ja taiteen kautta voidaan ilmaista ja käsitellä asioita, jotka ovat muuten vaikeasti sanallistettavissa. Kulttuurilla on myös osoitettuja positiivisia talousvaikutuksia, vaikka näiden vaikutusten mittaaminen onkin haastavaa.

On hyvä tiedostaa haasteet, mutta nähdä samalla toiveikas tulevaisuus: tämä suunnitelma auttaa varmistamaan, että vähenevät resurssit voidaan suunnata tehokkaasti juuri niihin toimiin, jotka tuottavat merkityksellisiä ja pysyviä vaikutuksia. Konkreettisten tavoitteiden avulla voidaan keskittyä siihen, mikä on tärkeää ja mistä saadaan todellisia tuloksia – kulttuuritoimintaan, joka on saavutettavaa, monipuolista ja yhteisöä vahvistavaa.

Toimintaa ohjaa realistinen toiveikkuus: haasteet tiedostetaan, mutta uskotaan, että yhdessä toimien voidaan yhä luoda ja ylläpitää kulttuurielämää, joka rikastaa kaikkien hämeenkyröläisten arkea. Tämä suunnitelma ei sido, vaan antaa suuntaa – se kutsuu kaikkia rakentamaan tulevaisuutta, jossa kulttuuri elää ja voi hyvin. Yhdessä tekeminen, avoin keskustelu ja yhteen hiileen puhaltaminen ovat kulttuurin vahvuuksia, ja juuri niiden varaan voidaan rakentaa tulevaisuutta.

Kiitokset kaikille, jotka ovat antaneet ääntään, ajatuksiaan ja näkemyksiään tämän suunnitelman laadintaan. Tämän asiakirjan myötä Hämeenkyrön kulttuurista ja sen tulevaisuudesta piirtyy meille kaikille vahvempi yhteinen suunta. Suunnitelman valmistuminen ei tarkoita, että työ olisi tehty. Nyt työ vasta alkaa.

Hämeenkyrö